KULUTTAJALIITTO
KONSUMENTFÖRBUNDET

LAUSUNTO 28.10.2021

EDUSKUNNAN TALOUSVALIOKUNNALLE

ASIA: HE 180/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuluttajansuojalain muuttamisesta

Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry (jälj. Kuluttajaliitto) kiittää mahdollisuudesta lausua otsikkoasiasta ja esittää kohteliaimmin seuraavat huomiot:

Yleiset huomiot esityksestä

Kuluttajaliitto osallistui esitystä valmistelleen työryhmän työskentelyyn ja on tuonut esiin kuluttajien näkökulman ja näkemykset työryhmätyöskentelyn aikana. Direktiivien täytäntöönpano ei sallinut laajasti kansallista harkintavallan käyttöä, mutta niissä kohdin, missä se oli mahdollista, työryhmä on päätynyt esittämään kuluttajien näkökulmasta pääosin kannatettavia ratkaisuita. Joidenkin optioiden käyttämättä jättämisen osalta on syytä seurata kehitystä ja tarvittaessa tehdä muutoksia lainsäädäntöön jatkossa. Kuluttajaliitto pitää tärkeänä sitä, että sääntelyssä pyritään yhdenmukaisuuteen erilaisten kulutushyödykkeiden osalta ja säilyttämään kuluttajansuojalaki kuluttajansuojakysymyksiä sääntelevänä yleislakina.

Tavarankauppadirektiivin täytäntöönpanoon liittyvistä ehdotuksista

Tavarankauppadirektiivi ehdotetaan pantavaksi pääosin täytäntöön muuttamalla kuluttajansuojalain kuluttajankauppaa koskevaa 5 lukua ja erityisesti luvun säännöksiä tavaran ominaisuuksista ja virheestä sekä virheen seuraamuksista. Myös luvun otsikkoa ehdotetaan muutettavaksi kuvaamaan paremmin luvun sisältöä.

Voimassa olevaan lakiin sisältyy säännös, joka koskee ”sellaisena kuin se on” -ehdon käyttöä. Säännös on direktiivin täytäntöönpanon myötä kumottava. **Kuluttajaliitto pitää hyvänä sitä, että käytetyn tavaran virheellisyyttä olisi arvioitava jatkossa selkeämmin samoin perustein kuin uuden tavaran virheellisyyttä.**

Kuluttajaliitto kannattaa myös uutta säännöstä, jonka mukaan myyjän tulee lähtökohtaisesti huolehtia turva- ja muiden päivitysten toimittamisesta ostajalle tietyn ajanjakson ajan. Tämä on erityisen tärkeää digitaalisia elementtejä sisältävän tavaran kaupan osalta.

Esityksessä esitetään virheolettaman pidentämistä nykyisestä kuudesta kuukaudesta vuoteen. Tämä on kuluttajien näkökulmasta hyvä uudistus ja parantaa kuluttajien asemaa nykyisestä. **Kuluttajaliitto pitää erittäin kannatettavana esitettyä ratkaisua, jonka mukaan Suomi hyödyntää kansallista liikkumavaraa virhevastuun kestosta säädettäessä ja säilyttää nykyisen sääntelymallin, jossa virhevastuuaika määräytyy tavaran oletettavissa olevan kestoiän perusteella.** Erityisesti kestokulutustavaroiden piilevä virhe voi ilmetä myöhemminkin kuin kahden vuoden kuluessa tavaran luovutuksesta, minkä vuoksi on kohtuullista, että myyjä vastaa tietyissä tavaroissa, kuten ajoneuvojen ja kodinkoneiden kaupassa, alun perin olleesta valmistusvirheestä, vaikka virhe ilmenisi vasta yli kahden vuoden kuluttua. Lyhyempi virhevastuuaika saattaisi vaikuttaa tavaroiden valmistajien ja myyjien halukkuuteen panostaa tavaroiden kestävyyteen ja korjattavuuteen ja olisi siten vastoin myös laajempia kestävän kulutuksen periaatteita.

Virheilmoitusta koskeva sääntely ehdotetaan säilytettäväksi asiasisällöltään ennallaan. Direktiivi olisi mahdollistanut senkin, ettei kuluttajilta olisi edellytetty reklamaation tekemistä. Kuluttajaliitto kuitenkin katsoo, että nykyinen reklamaatiokäytäntö on toiminut ja ollut selkeä myös kuluttajien kannalta, joten perusteita siitä luopumiselle ei välttämättä ole.

Kuluttajaliitto pitää erityisen tärkeänä sitä, että esityksessä korostetaan kuluttajalla olevan lähtökohtaisesti valinnanvapaus virhetilanteessa sen suhteen, vaatiiko ostaja tavaran korjaamista vaiko uuden tavaran toimittamista. Käytännössä nykyisin on useimmiten lähdetty siitä, että elinkeinonharjoittaja on tehnyt tämän valinnan, vaikka lainsäädäntö nykyisellääkin olisi edellyttänyt ostajan voivan tehdä valinnan eri vaihtoehtojen välillä.

Kuluttajaliitto pitää hyvänä sitä, että laissa säädettäisiin nykyistä täsmällisemmin myös siitä, milloin kuluttajalla olisi oikeus vaatia hinnanalennusta tai oikeus purkaa kauppa. Esityksen mukaan ostaja saisi vaatia hinnanalennusta tai purkaa kaupan muun ohella silloin, kun virhe ilmenee siitä huolimatta, että myyjä on yrittänyt saattaa tavaran laissa edellytetyn mukaiseksi. Käytännössä on esiintynyt kuluttajien kannalta harmillisia pitkittyneitä korjauskierteitä, joiden estämiseksi tämä säännös on tärkeä.

Esityksen mukaan Suomi ei ole ottamassa käyttöön käänteisen todistustaakan osalta kahden vuoden aikaa. Tämän option käyttöönotto olisi voinut parantaa kuluttajien oikeussuojaa virhetilanteissa nykyisestä, sillä virheen olemassaoloon liittyvät näyttökysymykset voivat olla kuluttajille vaikeita, ellei mahdottomia. Virheolettaman pidentyminen kuudesta kuukaudesta vuoteen tarkoittaa kuitenkin sitä, että mikäli myyjät haluavat tarjota kuluttajille jatkossakin vapaaehtoisia kestävyystakuita, tulee niiden olla pidempiä kuin vuoden mittaisia. Tämä osaltaan tarkoittaa käännetyn todistustaakan ulottumista pidemmäksi ajanjaksoksi kuin vuosi. Takuukäytäntöjen muutoksia on kuitenkin syytä seurata ja tarkastella tarvetta option käyttöönotolle myöhemmin, mikäli takuista luovuttaisiin siinä määrin tämän uudistuksen myötä, että se heikentäisi kuluttajien asemaa.

Kuluttajaliitto yhtyy esitettyyn näkemykseen siitä, että purkuoikeuden osalta on monella tapaa perusteltua pidättäytyä siinä, että sen käyttäminen edellyttää sitä, ettei virhe ole vähäinen. Tämän edellytyksen poistaminen olisi kuitenkin kiistatta parantanut kuluttajien asemaa virhetilanteissa, kun purku olisi ollut mahdollista kaikissa virhetilanteissa. **Kuluttajaliitto katsoo tämän vuoksi, että purkukysymystä on syytä seurata ja mikäli jatkossa purkutilanteissa on havaittavissa nykyistä enemmän ongelmia kuluttajien näkökulmasta, tulee mahdollisia muutoksia sääntelyyn tältä osin harkita.** Selkeyden ja yhdenmukaisuuden osalta on kannatettavaa, että sama linjaus pidetään sekä tavarankauppaa koskevassa 5 luvussa että uudessa 5 a luvussa.

Digisopimusdirektiivin täytäntöönpanoon liittyvistä ehdotuksista

Digisopimusdirektiivin täytäntöön panemiseksi kuluttajansuojalakiin ehdotetaan lisättäväksi kokonaan uusi 5 a luku digitaalista sisältöä ja digitaalisia palveluja koskevista sopimuksista. **Kuluttajaliitto pitää uutta sääntelyä tarpeellisena ja kannatettavana.**

Esityksen mukaan luvussa säädettäisiin direktiivin mukaisesti velvollisuudesta toimittaa digitaalinen sisältö tai palvelu kuluttajalle ilman aiheetonta viivytystä sopimuksen tekemisen jälkeen. Lisäksi säädettäisiin siitä, milloin elinkeinonharjoittajan katsottaisiin täyttäneen toimitusvelvollisuutensa. Lukuun sisällytettäisiin lisäksi säännökset kuluttajan oikeudesta pidättyä maksusta, oikeudesta vaatia sopimuksen täyttämistä toimituksen viivästystilanteessa sekä oikeudesta korvaukseen vahingosta, jonka hän kärsii elinkeinonharjoittajan viivästyksen vuoksi. **Kuluttajaliitto pitää tärkeänä sitä, että vaikkei direktiivi tällaisia**

säännöksiä edellytäkään, pyritään uuden luvun sääntelyn osalta yhdenmukaisuuteen muiden kuluttajansuojalain lukujen kanssa. Viivästyssääntely on kuluttajien kannalta merkittävää.

Myös digitaalisen sisällön tai palvelun virhettä koskeva sääntely olisi pitkälti yhdenmukaista tavarankauppaa koskevaan lukuun ehdotetun vastaavan sääntelyn kanssa. Kuluttajaliitto pitää tätä ratkaisua selkeänä ja kannatettavana. Digitaalisia sisältöjä koskevien sopimusten osalta erityisen tärkeää on se, että elinkeinonharjoittaja vastaisi virheestä, joka ilmenee sinä aikana, jona digitaalinen sisältö tai palvelu on sopimuksen mukaan toimitettava. Tämä huomioi hyvin näiden sopimusten erityisluonteen. Yhteneväinen vastuuaika 5 ja 5 a luvun osalta on erityisen tärkeä, sillä erilaiset vastuuajat saattaisivat kannustaa sopimuskokonaisuuksien suunnitteluun lyhyemmän virhevastuuajan perusteella kuluttajien edun vastaisesti.

Kuluttajaliitto kannattaa myös virheen seuraamuksiin kansallisesti esitettyä täydennystä oikeudesta pidättyä maksamasta kauppahintaa sekä oikeudesta vahingonkorvaukseen.

Lopuksi

Kuluttajaliitto kannattaa sitä, että säännökset tulevat voimaan 1.1.2022. Kyse on kuluttajien kannalta merkittävistä oikeussuojaa ja asemaa parantavista säännöksistä. Direktiivien antamisesta on ehtinyt kulua jo kohtuullisen pitkä aika, joten niiden vaatimien muutosten sisältö ei voi tulla yllätyksenä elinkeinonharjoittajille. Lisäksi esityksessä on päädytty siihen, että kansallista harkintavaltaa on käytetty lähinnä vain lainsäädännön nykytilaa ja kuluttajansuojaoikeuden periaatteita säilyttävällä tavalla, joten mitään painavia syitä sille, että soveltamista lykättäisiin ei nähdäksemme ole.

Kunnioittavasti,

Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry

Tiina Vyyryläinen

vaikuttamistyön päällikkö, OTK